

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

βασισμένη στις απόψεις των εκπαιδευθέντων

Θ. Καραλής

Ιούνιος 2003

1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1.α. Παρουσίαση του προγράμματος

Αντικείμενο του προγράμματος ήταν η εκπαίδευση 265 εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, οι οποίοι στη συνέχεια θα αναλάβουν να εκπαιδεύσουν τους 11.000 (περίπου) εκπαιδευτές συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, που είναι εγγεγραμμένοι στο σχετικό Μητρώο του ΕΚΕΠΙΣ¹. Σκοπός του προγράμματος ήταν:

- Η εκπόνηση διδακτικού υλικού για την εκπαίδευση, τόσο των 265 εκπαιδευθέντων εκπαιδευτών, όσο και των 11.000 εκπαιδευτών του Μητρώου.
- Η προετοιμασία αυτών των εκπαιδευτών, αφενός στην ύλη του προγράμματος που εκπονήθηκε για τους εκπαιδευτές του Μητρώου του ΕΚΕΠΙΣ και αφετέρου στη μέθοδο της εκπαίδευσης από απόσταση.

Στο πλαίσιο του έργου αυτού, συγκροτήθηκε Επιστημονική Επιτροπή², τα μέλη της οποίας εκπροσωπούσαν τους φορείς της εταιρικής σύμπραξης (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο / συντονιστής φορέας της σύμπραξης, ΚΕΚ ΙΝΕ-ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ, Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο, Μέντωρ Εκπαιδευτική). Η Επιστημονική Επιτροπή εκπόνησε τις βασικές προδιαγραφές και τα υλικά της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών του Μητρώου του ΕΚΕΠΙΣ, που περιλαμβάνουν:

(α) Το διδακτικό υλικό για τους εκπαιδευτές του Μητρώου του ΕΚΕΠΙΣ (έντυπο υλικό 960 σελίδων, δύο βιντεοταινίες και ένα CD-ROM)³.

(β) Το πρόγραμμα εκπαίδευσης των εκπαιδευτών του Μητρώου και τα σχετικά συνοδευτικά υλικά (Οδηγός Σπουδών, Εγχειρίδιο του Εκπαιδευτή, κ.ά).

(γ) Τις διαδικασίες εκπαίδευσης και αξιολόγησης των πρώτων 265 εκπαιδευτών.

---

¹ Στο εξής, όταν αναφερόμαστε στους 265 εκπαιδευτές, εννοούμε τους εκπαιδευτές εκπαιδευτών, δηλαδή εκείνους που θα αναλάβουν την εκπαίδευση των 11.000 εκπαιδευτών του Μητρώου του ΕΚΕΠΙΣ.

² Τα μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής ήταν: Α. Κόκκος (επιστημονικός υπεύθυνος του έργου), Γ. Βαλάκας, Β. Βασιλού – Παπαγεωργίου, Κ. Δημουλάς, Θ. Καραλής, Μ. Καρδαμίτση, Α. Κοντονή, Γ. Κουλαουζίδης, Γ. Μαυρογιώργος, Β. Παπαδόγαμβρος, Δ. Πατρώνας, Α. Αθανασούλα – Ρέππα, Μ. Τερλιξίδου.

³ Το υλικό αυτό απευθύνεται στους εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης, που αποτελούν περίπου το 95% των εγγεγραμμένων στο Μητρώο του ΕΚΕΠΙΣ. Για τους υπόλοιπους εκπαιδευτές, που ασχολούνται αποκλειστικά με την πρακτική άσκηση, εκπονήθηκε ειδικό διδακτικό υλικό 250 σελίδων, που συνοδεύεται από μια βιντεοταινία.

Όσον αφορά το πρόγραμμα της εκπαίδευσης των 265 εκπαιδευτών, λόγω των ιδιαιτεροτήτων του, βασίστηκε στη **μικτή μέθοδο**. Με τον όρο *μικτή μέθοδος*, προσδιορίζεται ο συνδυασμός της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με εκπαιδευτικές συναντήσεις «πρόσωπο με πρόσωπο». Προκειμένου ο πυρήνας των 265 εκπαιδευτών να εξοικειωθεί με τις διαδικασίες εκπαίδευσης των εκπαιδευτών του Μητρώου, αποφασίστηκε να παρακολουθήσει το ίδιο πρόγραμμα με εκείνο που θα αφορά τους 11.000 εκπαιδευτές του Μητρώου και να αξιολογηθεί με τις ίδιες διαδικασίες που προβλέπονται για αυτούς. Ωστόσο, στο συγκεκριμένο πρόγραμμα έγιναν οι αναγκαίες προσαρμογές (σχετικά μικρότερη χρονική διάρκεια και περιορισμός των εκπαιδευτικών συναντήσεων κατά μια), προκειμένου να ολοκληρωθεί η εκπαίδευση του πυρήνα των 265 εκπαιδευτών στα προβλεπόμενα χρονικά πλαίσια. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι ο πυρήνας των 265 εκπαιδευτών διαθέτει – κατά τεκμήριο – αυξημένα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα και επομένως είναι σε θέση να παρακολουθήσει τη σχετική εκπαίδευση στο πλαίσιο που αναφέρθηκε⁴. Επιπλέον προβλεπόταν, για τους 265 εκπαιδευτές, η εξοικείωσή τους με βασικά στοιχεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ώστε να είναι σε θέση να ασκήσουν το έργο τους αποτελεσματικά στη συνέχεια.

Το πρόγραμμα ξεκίνησε το Φεβρουάριο του 2003 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Από τους 265 εκπαιδευτές, που είχαν αρχικά επιλεγεί, ολοκλήρωσαν με επιτυχία το πρόγραμμα 243 εκπαιδευτές (ποσοστό 91,7%). Από τους υπόλοιπους, 18 εκπαιδευτές (ποσοστό 6,8%) διέκοψαν την παρακολούθηση και 4 εκπαιδευτές (ποσοστό 1,5%) δεν ολοκλήρωσαν επιτυχώς τις προβλεπόμενες διαδικασίες. Για την υλοποίηση του προγράμματος απαιτήθηκε η λειτουργία 17 τμημάτων με γεωγραφική διασπορά αντίστοιχη της κατανομής των 265 εκπαιδευτών⁵.

1.β. Η αξιολόγηση του προγράμματος

Οι διαδικασίες αξιολόγησης του προγράμματος προέβλεπαν:

- (α) Την αξιολόγηση των 265 εκπαιδευτών, μέσω της εκπόνησης εργασιών και της παρουσίασης προτύπων διδασκαλιών (μικροδιδασκαλίες).

---

⁴ Η επιλογή του πυρήνα των 265 εκπαιδευτών εκπαιδευτών έγινε από μικτές επιτροπές, που αποτελούνταν από στελέχη του ΕΚΕΠΙΣ και της Επιστημονικής Επιτροπής. Στην τεχνική προσφορά προβλεπόταν η εκπαίδευση 250 εκπαιδευτών, αλλά αποφασίστηκε να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα 265 εκπαιδευτές, ώστε να καλυφθούν οι περιπτώσεις εγκατάλειψης ή αδυναμίας ολοκλήρωσης του προγράμματος.

⁵ Εκπαιδευτές – σύμβουλοι των 265 εκπαιδευτών ήταν τα μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής (ορισμένοι εκ των εκπαιδευτών – συμβούλων ανέλαβαν δύο τμήματα).

(β) Την αξιολόγηση των επιμέρους διαστάσεων του προγράμματος της εκπαίδευσης των 265 εκπαιδευτών.

Οι διαδικασίες της αξιολόγησης των 265 εκπαιδευτών εκπαιδευτών, που πρόκειται να ισχύσουν και για όλους τους εκπαιδευτές του Μητρώου, αναφέρονται αναλυτικά στον «Οδηγό Σπουδών», που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου. Για την αξιολόγηση του προγράμματος προβλέπονταν τα ακόλουθα:

- Συμπλήρωση ερωτηματολογίου αξιολόγησης του προγράμματος κατά την τελευταία εκπαιδευτική συνάντηση, από τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτές εκπαιδευτών (στα στοιχεία αυτού του ερωτηματολογίου αναφέρεται η παρούσα έκθεση).
- Συμπλήρωση ερωτηματολογίων (*πριν και μετά*), για τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των εκπαιδευτών εκπαιδευτών και τη διαπίστωση των αλλαγών που συντελέστηκαν σε επίπεδο γνώσεων, ικανοτήτων και στάσεων.
- Διεξαγωγή πάνελ με τη συμμετοχή των μελών της Επιστημονικής Επιτροπής, για την αξιολόγηση της εκπαίδευσης των 265 εκπαιδευτών εκπαιδευτών.

Όπως αναφέρθηκε, στην παρούσα συνοπτική έκθεση αξιολόγησης, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν, από την ανάλυση των ερωτήσεων «κλειστού τύπου» των ερωτηματολογίων που συμπλήρωσαν οι 265 εκπαιδευθέντες εκπαιδευτές. Λόγω του υψηλού επιπέδου των συμμετεχόντων, η ανάλυση που ακολουθεί μπορεί να αποτυπώσει σε μεγάλο βαθμό την πορεία του προγράμματος και να συνεισφέρει στη διερεύνηση του βαθμού επιτυχίας του και την εξαγωγή συμπερασμάτων. Ωστόσο, θεωρούμε ότι η ανάλυση, αφενός των «ανοικτού τύπου» ερωτήσεων του ερωτηματολογίου και αφετέρου των άλλων υλικών αξιολόγησης, μπορούν να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη εμβάθυνση σχετικά με τα πρώτα αποτελέσματα που παρουσιάζονται εδώ. Η περαιτέρω αυτή ανάλυση θα αποτελέσει αντικείμενο επόμενης, περισσότερο εξειδικευμένης και εκτεταμένης, έκθεσης αξιολόγησης.

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αξιολόγησης (που παρουσιάζονται στις επόμενες ενότητες), εντάσσονται σε τέσσερις άξονες και αφορούν σε «κρίσιμα» στοιχεία της διάρθρωσης και της υλοποίησης του προγράμματος. Συγκεκριμένα αναφέρονται:

- στη λειτουργία του προγράμματος (χρονική διάρκεια, εκπαιδευτές – σύμβουλοι, εκπαιδευτικές συναντήσεις)
- στο διδακτικό υλικό

- στο βαθμό ετοιμότητας των συμμετεχόντων, προκειμένου να ασκήσουν στη συνέχεια το έργο της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών του Μητρώου.

Η ανάλυση που ακολουθεί βασίζεται στα δεδομένα 232 ερωτηματολογίων, που συμπλήρωσαν τελικά οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτές⁶. Στις ερωτήσεις κλειστού τύπου ζητήθηκε από τους εκπαιδευτές να βαθμολογήσουν στην κλίμακα (0 → 4). Η κατανομή των ερωτηματολογίων ανά τμήμα παρουσιάζεται στον πίνακα 1.

Πίνακας 1
Ανάλυση του δείγματος ανά τμήμα

Τμήμα	Αριθμός συμμετασχόντων
1	12
2	17
3	10
4	12
5	12
6	15
7	15
8	14
9	13
10	15
11	13
12	14
13	13
14	17
15	15
16	13
17	12
Σύνολο δείγματος	232

Η αρίθμηση των τμημάτων, αντιστοιχεί στην αρχική τους αρίθμηση κατά την υλοποίηση του προγράμματος. Η γεωγραφική κατανομή των τμημάτων ήταν η ακόλουθη:

- Αθήνα: 1 - 10
- Ιωάννινα: 11
- Θεσσαλονίκη: 12 - 15
- Πάτρα: 16, 17

⁶ Δεν περιλαμβάνονται στην ανάλυση τα ερωτηματολόγια των απόντων της τελευταίας συνάντησης.

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

2.α. Η λειτουργία του προγράμματος

Προκειμένου να αποτυπωθεί η εικόνα της λειτουργίας των τμημάτων αλλά και οι επιμέρους διαστάσεις του προγράμματος που υλοποιήθηκε, διερευνήθηκαν οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με:

- (α) την επάρκεια του χρόνου της κατ' ιδίαν μελέτης,
- (β) τη λειτουργία των δύο εκπαιδευτικών συναντήσεων,
- (γ) τη μικτή μέθοδο που εφαρμόστηκε,
- (δ) τους εκπαιδευτές – συμβούλους τους.

Για τη διερεύνηση της επάρκειας του χρόνου της κατ' ιδίαν μελέτης, η σχετική ερώτηση του ερωτηματολογίου ήταν διατυπωμένη ως εξής:

«Ο χρόνος της κατ' ιδίαν μελέτης ήταν επαρκής για τη μελέτη του διδακτικού υλικού και την προετοιμασία σας;»

Οι απόψεις των συμμετεχόντων παρουσιάζονται στον πίνακα 2, που ακολουθεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Επάρκεια του χρόνου για μελέτη του διδακτικού υλικού

Τμήμα	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση (sd)
1	2,67*	0,65
2	3,12	0,70
3	2,40	0,84
4	2,58	0,67
5	3,08	0,90
6	2,47	0,64
7	3,33	0,72
8	2,57	1,02
9	2,92	0,76
10	3,07	0,88
11	3,08	0,76
12	2,43	0,85
13	3,00	0,58
14	2,82	0,88
15	3,20	0,86
16	2,85	0,80
17	3,17	0,58
Σύνολο δείγματος	2,88	0,81

Σύνολο απαντήσεων: 232

* στην κλίμακα 0 → 4

Από τα δεδομένα του πίνακα 2 καθίσταται σαφές, ότι οι εκπαιδευτές εκπαιδευτών θεωρούν μάλλον ανεπαρκή το χρόνο της κατ' ιδίαν μελέτης (4 μήνες). Περαιτέρω ανάλυση της σχετικής «ανοικτού τύπου» ερώτησης θα μας οδηγήσει σε ασφαλέστερα συμπεράσματα σχετικά με τους λόγους για τους οποίους οι εκπαιδευτές διατυπώνουν αυτή την άποψη: θεωρούν ενδεχομένως περιορισμένη τη συνολική διάρκεια του προγράμματος, ή αναφέρονται σε υποκειμενικές δυσκολίες που δυσχεραίνουν την κατ' ιδίαν μελέτη; Σημειώνουμε ότι το πρόβλημα του περιορισμένου χρόνου για κατ' ιδίαν μελέτη παρατηρείται στα περισσότερα προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και εκπαίδευσης ενηλίκων.

Η άποψη των εκπαιδευτών για τις δύο «πρόσωπο με πρόσωπο» εκπαιδευτικές συναντήσεις που έγιναν (συνολικής διάρκειας 30 διδακτικών ωρών) παρουσιάζεται στον πίνακα 3. Η σχετική ερώτηση ήταν διατυπωμένη ως εξής:

«Πώς κρίνετε τις δύο εκπαιδευτικές συναντήσεις που έγιναν στην αίθουσα;»

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Οι δύο εκπαιδευτικές (πρόσωπο με πρόσωπο) συναντήσεις

Τμήμα	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση (sd)
1	4,00*	0,00
2	3,82	0,39
3	3,70	0,48
4	3,67	0,65
5	3,75	0,45
6	3,80	0,41
7	3,79	0,58
8	3,57	0,65
9	3,75	0,45
10	3,93	0,26
11	4,00	0,00
12	3,64	0,50
13	3,69	0,63
14	3,76	0,56
15	3,80	0,56
16	4,00	0,00
17	4,00	0,00
Σύνολο δείγματος	3,80	0,46

Σύνολο απαντήσεων: 229

* στην κλίμακα 0 → 4

Η συνολικά υψηλή μέση τιμή του δείγματος (3,80), μας οδηγεί να διατυπώσουμε το συμπέρασμα πως οι «πρόσωπο με πρόσωπο» συναντήσεις των τμημάτων ήταν επιτυχημένες και κρίνονται ως απαραίτητες από τους εκπαιδευτές εκπαιδευτών. Σημειώνουμε ότι δεν φαίνεται να παρουσιάζεται περίπτωση κάποιου τμήματος, οι εκπαιδευόμενοι του οποίου να αμφισβήτησαν την αποτελεσματικότητα των συναντήσεων (το διάστημα στο οποίο κυμαίνονται οι μέσες τιμές ανά τμήμα είναι: 3,57 → 4,00). Μάλιστα, για τέσσερα από τα τμήματα η μέση τιμή ήταν 4,00 – δηλαδή δεν υπήρξε εκπαιδευτής που να **μην** βαθμολόγησε τις συναντήσεις με άριστα.

Η ισόρροπη δόμηση του προγράμματος, ως προς την κατ' ιδίαν μελέτη και τις «πρόσωπο με πρόσωπο» συναντήσεις⁷, απετέλεσε αντικείμενο διερεύνησης (βλ. πίνακα 4). Η σχετική ερώτηση ήταν διατυπωμένη ως εξής:

«Πώς κρίνετε το μικτό σύστημα διεξαγωγής του προγράμματος (κατ' ιδίαν μελέτη και συναντήσεις στην αίθουσα); Ήταν λειτουργικό και ισόρροπα δομημένο;»

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Το μικτό σύστημα που εφαρμόστηκε στο πρόγραμμα

Τμήμα	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση (sd)
1	3,75*	0,45
2	3,71	0,47
3	3,20	0,42
4	3,55	0,52
5	3,27	0,79
6	3,53	0,52
7	3,57	0,51
8	3,43	0,51
9	3,31	0,63
10	3,47	0,52
11	3,23	0,60
12	2,85	0,80
13	3,15	0,69
14	3,12	0,86
15	3,53	0,52
16	3,67	0,65
17	3,25	0,62
Σύνολο δείγματος	3,39	0,63

Σύνολο απαντήσεων: 227

* στην κλίμακα 0 → 4

Σε συνδυασμό με την προηγούμενη ερώτηση (όπου οι συναντήσεις «πρόσωπο με πρόσωπο» χαρακτηρίζονται ως ιδιαίτερα επιτυχημένες), θα μπορούσε να διατυπωθεί το «προσωρινό» συμπέρασμα ότι μάλλον οι εκπαιδευτές εκπαιδευτών θεωρούν πως χρειάζεται μεγαλύτερος αριθμός συναντήσεων, ώστε το μικτό σύστημα του προγράμματος να θεωρηθεί ως ισόρροπα δομημένο. Ωστόσο, θεωρούμε ότι η ανάλυση των απαντήσεων της σχετικής «ανοικτού τύπου» ερώτησης των

⁷ Σημειωτέον, ότι σύμφωνα με τις προδιαγραφές του έργου της εκπαίδευσης των 265 εκπαιδευτών, που τέθηκαν από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η κατ' ιδίαν μελέτη είχε διάρκεια 225 ώρες και οι δύο εκπαιδευτικές συναντήσεις είχαν συνολική διάρκεια 30 ώρες.

ερωτηματολογίων θα οδηγήσει σε περισσότερα ολοκληρωμένα συμπεράσματα. Σημειώνουμε, όμως, ότι για τη γενικευμένη εφαρμογή του προγράμματος στους εκπαιδευτές του Μητρώου του ΕΚΕΠΙΣ προβλέπεται μια επιπλέον συνάντηση κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Για την αξιολόγηση των εκπαιδευτών – συμβούλων του προγράμματος, η ερώτηση ήταν διατυπωμένη κατά τον ακόλουθο τρόπο:

«Αξιολογήστε τον/την εκπαιδευτή/εκπαιδευτήριά σας ως προς τα ακόλουθα:

- Προετοιμάζεται κατάλληλα για την ομαλή διεξαγωγή του προγράμματος
- Γνωρίζει το εκπαιδευτικό αντικείμενο και αξιοποιεί ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές
- Εφαρμόζει με αποτελεσματικό τρόπο τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης
- Ανταποκρίνεται στη δυναμική της ομάδας και καλλιεργεί κλίμα θετικό για μάθηση
- Ενθαρρύνει και εμπυχώνει τα άτομα και την ομάδα, ενεργοποιώντας τη συμμετοχή τους
- Εντοπίζει με αντικειμενικό τρόπο τα δυνατά και αδύνατα σημεία και δίνει χρήσιμη ανατροφοδότηση».

Στον πίνακα 5 παρουσιάζονται οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις, ανά παράμετρο, για το σύνολο του δείγματος:

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Αξιολόγηση των εκπαιδευτών – συμβούλων του προγράμματος

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση (sd)
Προετοιμάζεται κατάλληλα για την ομαλή διεξαγωγή του προγράμματος	3,92*	0,28
Γνωρίζει το εκπαιδευτικό αντικείμενο και αξιοποιεί ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές	3,93	0,28
Εφαρμόζει με αποτελεσματικό τρόπο τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	3,88	0,39
Ανταποκρίνεται στη δυναμική της ομάδας και καλλιεργεί κλίμα θετικό για μάθηση	3,88	0,42
Ενθαρρύνει και εμπυχώνει τα άτομα και την ομάδα, ενεργοποιώντας τη συμμετοχή τους	3,84	0,45
Εντοπίζει με αντικειμενικό τρόπο τα δυνατά και αδύνατα σημεία και δίνει χρήσιμη ανατροφοδότηση	3,88	0,38
Σύνολο δείγματος	3,89	0,37

Σύνολο απαντήσεων: 230

* στην κλίμακα 0 → 4

Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε, με βάση τα στοιχεία του πίνακα 5:

- Η μέση τιμή, για το σύνολο του δείγματος, είναι ιδιαίτερα υψηλή (3,89). Μπορεί επομένως να θεωρηθεί ότι οι εκπαιδευτές – σύμβουλοι ανταποκρίθηκαν στις προσδοκίες των εκπαιδευτών και τις απαιτήσεις του προγράμματος, σε εξαιρετικά υψηλό βαθμό.
- Αντίστοιχα, υψηλές είναι οι μέσες τιμές για όλες τις επιμέρους παραμέτρους που τέθηκαν: οι συμμετέχοντες δεν τοποθετούνται αρνητικά για τους εκπαιδευτές – σύμβουλους, για καμιά από τις παραμέτρους αυτές.

2.β. Το διδακτικό υλικό

Στα προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, το διδακτικό υλικό αναπτύσσεται με συγκεκριμένες προδιαγραφές και αποτελεί έναν από τους κρισιμότερους παράγοντες για την επιτυχία τους. Συγκεκριμένα το διδακτικό υλικό:

- Αναπτύσσεται με βάση προδιαγραφές, τόσο ως προς την οπτική μορφή, όσο και (κυρίως) ως προς το περιεχόμενο.
- Βρίσκεται σε σχέση αλληλεπίδρασης με τους εκπαιδευόμενους: τους παρέχει εναύσματα για σκέψη και εμπέδωση, πολλαπλές πηγές μάθησης και συνεχείς δυνατότητες για μάθηση μέσω της πράξης.
- Παρέχει στους εκπαιδευόμενους ολοκληρωμένη ανατροφοδότηση στις ασκήσεις και εργασίες που περιλαμβάνει.

Ο πίνακας 6 περιλαμβάνει όλα τα επιμέρους κεφάλαια του διδακτικού υλικού, που αναπτύχθηκε από την εταιρική σύμπραξη για τις ανάγκες του συγκεκριμένου προγράμματος, αλλά και για την εκπαίδευση των 11.000 εκπαιδευτών του Μητρώου του ΕΚΕΠΙΣ, στη συνέχεια.

Πίνακας 5

Τα κεφάλαια του έντυπου διδακτικού υλικού

Κεφάλαιο	Τίτλος
1	Κοινωνικο-οικονομικές και πολιτισμικές διαστάσεις της εκπαίδευσης ενηλίκων
2	Θεωρίες μάθησης και μάθηση ενηλίκων
3	Χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευομένων και προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης
4	Η εναρκτήρια συνάντηση
5	Εκπαιδευτικές τεχνικές
Παράρτημα Α	Εκπαιδευτικές τεχνικές ανά θεματικό πεδίο
Παράρτημα Β	Εκπαιδευτικές τεχνικές για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες
6	Εκπαιδευτικά μέσα και εκπαιδευτικός χώρος
7	Σχεδιασμός διδακτικής ενότητας
8	Η πρακτική άσκηση
9	Ο ρόλος του εκπαιδευτή στη σύνδεση της κατάρτισης με την απασχόληση
10	Αξιοποιώντας τη διεργασία της ομάδας στην εκπαίδευση
11	Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου
12	Ο ρόλος του «νέου» εκπαιδευτή ενηλίκων

Σε σχέση με διδακτικό υλικό σημειώνουμε τα ακόλουθα:

- Αρκετά από τα αντικείμενα του υλικού δεν συναντώνται στη σχετική ελληνική βιβλιογραφία.
- Η μελέτη του κεφαλαίου 2 («Θεωρίες μάθησης και μάθηση ενηλίκων») είναι προαιρετική.
- Τα Παραρτήματα Α και Β αποτελούν περαιτέρω εξειδίκευση του βασικού κεφαλαίου 5 («Εκπαιδευτικές τεχνικές») και αναφέρονται (α) στα επιμέρους θεματικά πεδία κατάρτισης και (β) στις βασικές κατηγορίες ευάλωτων κοινωνικών ομάδων – αντίστοιχα. Από τα Παραρτήματα αυτά, οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτές μελετούν τα θέματα τους ενδιαφέροντος και της εξειδίκευσής τους μόνον.

Στους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτές, εκτός των παραπάνω κεφαλαίων του διδακτικού υλικού, δόθηκαν και :

(α) Δύο εκπαιδευτικές βιντεοταινίες (το περιεχόμενο της πρώτης ταινίας συνδέεται άμεσα με το κεφάλαιο 5 και το περιεχόμενο της δεύτερης με το κεφάλαιο 10).

(β) Τα ακόλουθα βιβλία, που συνοδεύουν και συμπληρώνουν το διδακτικό υλικό:

- Alan Rogers, Η Εκπαίδευση ενηλίκων (2^η έκδ.), 2003, (εκδ. Μεταίχμιο),
- Tom Douglas, Η Επιβίωση στις Ομάδες, 1997, (εκδ. Ελληνικά Γράμματα),
- Phil Race, 500 Πρακτικές Συμβουλές για την Ανοικτή και Ευέλικτη Εκπαίδευση, 1999 (εκδόσεις Μεταίχμιο),

Στους πίνακες 7 και 8, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του διδακτικού υλικού από τους εκπαιδευτές εκπαιδευτών, που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Αξιολόγηση των κεφαλαίων 1-7 του διδακτικού υλικού

Τμήμα	Κεφ. 1		Κεφ. 2		Κεφ. 3		Κεφ. 4		Κεφ. 5		Παρ. Α		Παρ. Β		Κεφ. 6		Κεφ. 7	
	μτ*	Sd**	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd
1	3,67***	0,49	3,56	0,73	3,92	0,29	3,83	0,39	3,92	0,29	3,50	0,67	3,58	0,67	3,83	0,39	3,92	0,29
2	3,65	0,61	3,50	0,52	3,94	0,24	3,94	0,24	4,00	0,00	3,87	0,35	3,87	0,35	3,65	0,61	4,00	0,00
3	3,30	0,95	3,22	0,83	3,70	0,67	3,60	0,70	3,80	0,63	2,90	0,74	3,10	0,57	3,20	1,03	3,80	0,42
4	3,92	0,29	3,58	0,51	3,92	0,29	3,92	0,29	4,00	0,00	3,70	0,48	3,70	0,48	3,67	0,49	3,83	0,39
5	3,00	0,74	3,17	0,83	3,58	0,67	3,58	0,67	3,75	0,62	3,36	0,81	3,45	0,82	3,83	0,39	3,58	0,67
6	3,29	0,73	3,13	0,83	3,60	0,51	3,60	0,74	3,67	0,62	3,07	0,80	2,80	0,77	3,50	0,65	3,73	0,46
7	3,40	0,83	3,33	0,82	3,80	0,41	3,87	0,35	4,00	0,00	3,33	0,72	3,00	0,96	3,67	0,62	3,87	0,35
8	3,57	0,65	3,77	0,44	3,79	0,58	3,86	0,36	4,00	0,00	3,67	0,49	3,70	0,48	3,85	0,38	3,92	0,28
9	3,64	0,50	3,18	0,75	3,73	0,47	3,82	0,40	3,91	0,30	3,55	0,69	3,50	0,85	3,27	0,47	3,82	0,60
10	3,36	0,84	3,13	0,74	3,50	0,65	3,62	0,65	3,93	0,26	3,62	0,65	3,46	0,78	2,93	0,92	3,71	0,47
11	3,69	0,48	3,54	0,52	3,92	0,28	3,85	0,38	3,85	0,38	3,69	0,48	3,54	0,52	3,38	0,51	3,69	0,48
12	3,23	0,83	3,08	0,86	3,69	0,63	3,38	0,51	3,79	0,43	3,38	0,65	3,54	0,66	3,38	0,51	3,79	0,43
13	3,64	0,67	3,73	0,47	3,91	0,30	3,73	0,47	3,91	0,30	3,83	0,39	3,82	0,40	3,64	0,67	3,91	0,30
14	3,29	0,69	3,29	0,69	3,35	0,70	3,53	0,72	3,71	0,59	3,38	0,89	3,24	0,90	3,24	0,75	3,69	0,60
15	3,60	0,51	3,47	0,64	3,67	0,49	3,73	0,46	3,87	0,35	3,60	0,63	3,80	0,41	3,47	0,52	3,87	0,35
16	3,69	0,75	3,50	0,90	3,67	0,49	3,54	0,78	3,69	0,75	3,25	1,14	3,50	0,90	3,69	0,75	3,92	0,29
17	3,50	0,80	3,67	0,65	3,75	0,45	3,58	0,67	3,92	0,29	3,83	0,39	3,83	0,39	3,58	0,51	3,83	0,58
Σύνολο	3,49	0,70	3,40	0,71	3,72	0,51	3,71	0,55	3,86	0,42	3,50	0,70	3,48	0,72	3,51	0,65	3,82	0,43

Σύνολο απαντήσεων: 225

* Μέση τιμή

** Τυπική απόκλιση

*** στην κλίμακα 0 → 4

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Αξιολόγηση των κεφαλαίων 8-12 του διδακτικού υλικού, των εκπαιδευτικών ταινιών και των συμπληρωματικών βιβλίων

Τμήμα	Κεφ. 8		Κεφ. 9		Κεφ. 10		Κεφ. 11		Κεφ. 12		Ταινία 1		Ταινία 2		Βιβλία		Συνολική αξιολόγηση	
	μτ*	Sd**	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd	μτ	sd
1	3,73***	0,65	3,67	0,65	3,50	0,67	3,92	0,29	3,83	0,39	3,58	0,51	3,25	0,75	3,83	0,39	3,71	0,54
2	3,80	0,41	3,82	0,39	3,88	0,33	3,81	0,40	3,76	0,56	3,18	0,64	3,56	0,51	3,88	0,34	3,77	0,46
3	3,10	0,57	3,20	0,79	3,40	0,70	3,40	0,84	3,70	0,67	2,40	0,97	2,60	1,07	3,30	0,48	3,28	0,82
4	3,63	0,52	3,83	0,39	3,42	0,67	3,75	0,45	4,00	0,00	3,50	0,67	3,08	0,79	3,83	0,39	3,72	0,50
5	3,08	0,67	2,92	0,90	3,08	0,90	3,08	0,90	3,09	0,94	2,67	0,78	2,75	0,97	3,60	0,70	3,27	0,82
6	3,14	0,66	3,43	0,51	2,67	0,90	2,93	0,96	3,00	0,65	2,07	0,73	2,36	0,84	3,50	0,52	3,15	0,83
7	3,47	0,64	3,47	0,83	3,50	0,85	3,67	0,72	3,67	0,62	2,73	0,70	2,29	0,83	3,93	0,27	3,47	0,78
8	3,80	0,42	3,77	0,44	3,00	0,91	3,77	0,44	3,77	0,44	2,50	0,94	2,50	1,16	3,83	0,39	3,58	0,59
9	3,30	0,67	3,27	0,65	3,64	0,50	3,91	0,30	3,45	0,69	2,82	0,60	2,64	0,81	3,91	0,30	3,49	0,67
10	3,08	0,86	3,38	0,65	3,87	0,35	3,67	0,49	3,71	0,47	3,00	0,96	3,08	0,76	3,69	0,48	3,46	0,72
11	3,46	0,66	3,54	0,52	3,15	0,69	3,92	0,28	3,85	0,38	2,85	0,55	3,69	0,63	3,69	0,48	3,61	0,55
12	3,23	0,60	3,45	0,52	2,77	0,73	3,69	0,48	3,38	0,65	3,00	0,71	3,00	0,85	3,00	0,74	3,35	0,69
13	3,78	0,44	3,73	0,47	3,73	0,47	3,91	0,30	3,64	0,50	3,42	0,67	3,58	0,51	3,75	0,45	3,74	0,47
14	3,54	0,52	3,38	0,62	3,82	0,73	3,59	0,62	3,29	0,69	3,00	0,94	3,47	0,72	3,38	0,81	3,38	0,75
15	3,43	0,65	3,47	0,52	3,47	0,74	3,80	0,41	3,47	0,52	2,93	0,59	3,20	0,68	3,87	0,35	3,57	0,57
16	3,50	0,90	3,67	0,65	3,42	0,90	3,62	0,77	3,58	0,67	3,31	0,85	2,85	1,14	3,58	0,79	3,53	0,82
17	3,45	0,82	3,92	0,29	3,58	0,67	3,75	0,62	3,67	0,49	3,08	0,67	3,50	0,52	3,92	0,29	3,67	0,58
Σύνολο	3,43	0,67	3,53	0,62	3,42	0,78	3,65	0,63	3,57	0,62	2,94	0,82	3,04	0,90	3,68	0,55	3,52	0,70

Σύνολο απαντήσεων: 225

* Μέση τιμή

** Τυπική απόκλιση

*** στην κλίμακα 0 → 4

Όπως διαπιστώνουμε με βάση τα δεδομένα των πινάκων 7 και 8:

- Οι κρίσεις των συμμετεχόντων για το διδακτικό υλικό, στο σύνολό του, είναι ιδιαίτερος θετικές. Συγκεκριμένα η μέση τιμή για το σύνολο του δείγματος είναι 3,52, ενώ οι μέσες τιμές ανά τμήμα εκπαιδευτών κυμαίνονται στο διάστημα 3,15 → 3,77 (βλ. πίνακα 8, τελευταία στήλη).
- Τα κεφάλαια του διδακτικού υλικού για τα οποία παρατηρούνται υψηλότερες μέσες τιμές είναι εκείνα τα οποία αναφέρονται στον «κορμό» του έργου του εκπαιδευτή ενηλίκων (κεφάλαια: 5, 7, 3, 4 και 11).
- Δεν φαίνεται να υπάρχει κάποιο κεφάλαιο του διδακτικού υλικού, το οποίο να «απορρίπτουν» οι εκπαιδευτές εκπαιδευτών: οι μέσες τιμές για τα επιμέρους κεφάλαια κυμαίνονται στο διάστημα (3,40 → 3,86).
- Οι σχετικά υψηλές τιμές τυπικής απόκλισης που παρατηρούνται θα πρέπει να αποδοθούν στην εσωτερική διαφοροποίηση της ομάδας των συμμετεχόντων, οι οποίοι είναι αναμενόμενο να αξιολογούν τα διάφορα κεφάλαια επηρεασμένοι από τις προηγούμενες εμπειρίες τους, τις σπουδές τους, αλλά και το βαθμό εξοικείωσής τους με το αντικείμενο καθενός κεφαλαίου.

Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους εκπαιδευτές εκπαιδευτών να αξιολογήσουν ορισμένα στοιχεία και χαρακτηριστικά του διδακτικού υλικού, με βάση τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- **«Υπήρχε συνοχή μεταξύ των διαφόρων στοιχείων του διδακτικού υλικού;**
- **Πόσο σας βοήθησαν οι ασκήσεις που περιλαμβάνονται στο διδακτικό υλικό, για να εμπεδώσετε την ύλη;**
- **Πώς κρίνετε την οπτική μορφή (design) του έντυπου διδακτικού υλικού;**

Οι απόψεις των εκπαιδευτών, αναφορικά με τα παραπάνω ζητήματα, παρουσιάζονται στον πίνακα 9.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Αξιολόγηση στοιχείων και χαρακτηριστικών του διδακτικού υλικού

Τμήμα	ΣΥΝΟΧΗ		ΑΣΚΗΣΕΙΣ		ΟΠΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ	
	μτ*	Sd**	μτ	sd	μτ	sd
1	4,00***	0,00	2,83	0,72	3,50	0,80
2	3,88	0,33	3,88	0,33	3,42	0,90
3	3,60	0,52	3,50	0,71	3,30	0,48
4	3,45	0,52	3,45	0,52	2,42	0,51
5	3,42	0,51	3,42	0,79	3,08	0,90
6	3,47	0,52	3,00	0,85	3,07	0,88
7	3,86	0,36	3,50	0,65	3,33	0,72
8	3,57	0,51	3,57	0,51	2,86	0,95
9	4,00	0,00	3,08	0,51	3,46	0,52
10	3,80	0,41	3,27	0,59	3,20	0,68
11	3,31	0,63	2,54	1,05	2,85	0,55
12	3,62	0,51	2,93	0,83	3,07	0,83
13	3,69	0,48	3,62	0,77	2,69	0,63
14	3,59	0,51	3,41	0,71	2,76	1,03
15	3,93	0,26	3,73	0,46	2,73	0,80
16	4,00	0,00	3,55	0,69	3,42	0,67
17	3,75	0,45	3,42	0,51	3,42	0,51
Σύνολο δείγματος	3,71	0,47	3,34	0,74	3,05	0,80

Σύνολο απαντήσεων: 231

* Μέση τιμή

** Τυπική απόκλιση

*** στην κλίμακα 0 → 4

Όπως συνάγεται από τα δεδομένα του πίνακα 9:

- Οι εκπαιδευτές θεωρούν πως υπάρχει συνοχή μεταξύ των διαφόρων κεφαλαίων και στοιχείων του διδακτικού υλικού. Η μέση τιμή, στο σύνολο του δείγματος, είναι αρκετά υψηλή (3,71), ενώ για τα επιμέρους τμήματα που λειτούργησαν, οι μέσες τιμές κυμαίνονται στο διάστημα (3,31 → 4,00). Σημειώνουμε ότι σε τρία τμήματα η μέση τιμή είναι 4,00.
- Θετικά αξιολογείται από τους εκπαιδευτές η συνεισφορά των ασκήσεων στην εμπέδωση της ύλης (η μέση τιμή στο σύνολο του δείγματος είναι 3,34).
- Όπως ήταν αναμενόμενο η οπτική μορφή (design) του υλικού συγκέντρωσε μάλλον αντιφατικές γνώμες (είναι ενδεικτικό πως η τυπική απόκλιση έχει την τιμή 0,80 για το σύνολο του δείγματος, ενώ οι μέσες τιμές των τμημάτων κυμαίνονται από 2,42 έως 3,50) – γεγονός που θα πρέπει να αποδοθεί στη διαφορετική τοποθέτηση των εκπαιδευτών απέναντι σε ένα ζήτημα με έντονα στοιχεία υποκειμενικότητας. Εξάλλου, θα πρέπει να αναφερθεί πως οι εκπαιδευθέντες εκπαιδευτές παρέλαβαν την πρώτη έκδοση του εκπαιδευτικού υλικού, στην οποία δεν περιλαμβάνονταν ορισμένα από τα στοιχεία (χρώμα, ντοσιέ, εξώφυλλα, κ.ά.) της τελικής έκδοσης, που παραδόθηκε στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, και η οποία προορίζεται για τη γενικευμένη εφαρμογή του προγράμματος στους 11.000 εκπαιδευτές⁸.

---

⁸ Όπως αναφέρθηκε η συγγραφή και παραγωγή του διδακτικού υλικού έγιναν ταυτόχρονα με την υλοποίηση το προγράμματος.

2.γ. Η προετοιμασία των εκπαιδευτών των εκπαιδευτών για το έργο τους

Όπως αναφέρθηκε στην πρώτη ενότητα, κομβικό στοιχείο της αξιολόγησης του προγράμματος, αλλά και βασικό στοιχείο αποτίμησης της επίτευξης των στόχων του, αποτελεί ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευθέντες εκπαιδευτές εκπαιδευτές δηλώνουν έτοιμοι να αναλάβουν το έργο της εκπαίδευσης των υπόλοιπων εκπαιδευτών του Μητρώου. Η διερεύνηση αυτής της παραμέτρου εστιάστηκε στους δύο βασικούς άξονες της εκπαίδευσής τους, όπως φαίνεται και από τις παρακάτω ερωτήσεις που τέθηκαν:

- «Επιτεύχθηκε ο βασικός στόχος του προγράμματος που ήταν η προετοιμασία σας για το ρόλο του εκπαιδευτή/τριας εκπαιδευτών σε πρόγραμμα «εξ αποστάσεως»;
- Πιστεύετε ότι οι γνώσεις που αποκομίσατε και οι ικανότητες που αναπτύξατε θα χρησιμεύσουν στην αποτελεσματικότερη διεξαγωγή του έργου σας ως εκπαιδευτή/τριας εκπαιδευτών»;

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

Προετοιμασία για το ρόλο του εκπαιδευτή εξ αποστάσεως

Τμήμα	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση (sd)
1	3,75*	0,45
2	3,76	0,44
3	3,50	0,53
4	3,33	0,49
5	3,25	0,97
6	3,33	0,49
7	3,73	0,46
8	3,36	0,63
9	3,54	0,52
10	3,53	0,52
11	3,46	0,52
12	3,50	0,52
13	3,77	0,44
14	3,59	0,51
15	3,73	0,46
16	3,54	0,52
17	3,75	0,45
Σύνολο δείγματος	3,56	0,54

Σύνολο απαντήσεων: 232

* στην κλίμακα 0 → 4

Όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε, με βάση τα δεδομένα του πίνακα 10, οι εκπαιδευθέντες εκπαιδευτές δηλώνουν έτοιμοι να αναλάβουν το έργο του εκπαιδευτή

– συμβούλου στα προγράμματα που πρόκειται να ακολουθήσουν. Η μέση τιμή στο σύνολο του δείγματος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί υψηλή, ενώ παρατηρούμε ότι δεν σημειώνονται διαφοροποιήσεις σε κανένα από τα τμήματα που λειτούργησαν (οι μέσες τιμές κυμαίνονται στο διάστημα 3,33 → 3,77). Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι, σύμφωνα με τις αναφορές των εκπαιδευτών – συμβούλων για τα 17 τμήματα, ελάχιστοι από τους συμμετέχοντες διέθεταν γνώσεις ή εμπειρίες στον τομέα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, πριν από την έναρξη του προγράμματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

Γνώσεις και ικανότητες που αποκτήθηκαν για το έργο του εκπαιδευτή εκπαιδευτών

Τμήμα	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση (sd)
1	3,92*	0,29
2	3,65	0,49
3	3,70	0,48
4	3,75	0,45
5	3,50	0,80
6	3,40	0,63
7	3,87	0,35
8	3,79	0,43
9	3,69	0,48
10	3,93	0,26
11	3,77	0,44
12	3,36	0,63
13	4,00	0,00
14	3,65	0,49
15	3,87	0,35
16	3,92	0,29
17	3,75	0,45
Σύνολο δείγματος	3,73	0,48

Σύνολο απαντήσεων: 231

* στην κλίμακα 0 → 4

Σε μεγαλύτερο βαθμό, σε σχέση με την προηγούμενη ερώτηση, οι εκπαιδευτές εκπαιδευτών δηλώνουν πως οι γνώσεις και οι ικανότητες που απέκτησαν θα τους βοηθήσουν να ασκήσουν αποτελεσματικά το έργο που καλούνται να αναλάβουν στη συνέχεια. Όπως παρατηρούμε η μέση τιμή, στο σύνολο του δείγματος, είναι ιδιαίτερα υψηλή (3,73), ενώ σε υψηλά επίπεδα κυμαίνεται η μέση τιμή όλων των τμημάτων (3,40 → 4,00). Σημειώνουμε, πως σε τέσσερα τμήματα η μέση τιμή κυμαίνεται στο διάστημα (3,90 → 4,00).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση τα όσα αναφέρθηκαν στις προηγούμενες ενότητες μπορούν να διατυπωθούν συνοπτικά τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- ⇒ Από τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν, μπορούμε να συμπεράνουμε πως οι βασικοί στόχοι του προγράμματος (δηλ. η προετοιμασία των συμμετεχόντων προκειμένου να αναλάβουν το ρόλο του εξ αποστάσεως εκπαιδευτή – συμβούλου για εκπαιδευτές συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης), έχουν σε σημαντικό βαθμό επιτευχθεί. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται και από τις συστηματικές διαδικασίες που ακολουθήθηκαν προκειμένου να θεωρηθεί πως οι εκπαιδευτές ολοκλήρωσαν επιτυχώς το πρόγραμμα (δηλ. τις εργασίες που εκπόνησαν και τις πρότυπες διδασκαλίες – μικροδιδασκαλίες που παρουσίασαν, οι οποίες βαθμολογήθηκαν από δύο διαφορετικούς αξιολογητές).
- ⇒ Η λειτουργία των 17 τμημάτων, μπορεί να χαρακτηριστεί ως επιτυχημένη, παρά τα πιεστικά προβλήματα χρόνου, τόσο για τους εκπαιδευθέντες εκπαιδευτές, όσο και για τους εκπαιδευτές – συμβούλους: σημειώνεται ότι η παραγωγή του διδακτικού υλικού αλλά και η εξειδίκευση και οριστικοποίηση των διαδικασιών υλοποίησης και αξιολόγησης έγιναν κατά τη διάρκεια προγράμματος.
- ⇒ Το διδακτικό υλικό που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια του προγράμματος μπορεί να χαρακτηριστεί ως επαρκές και κατάλληλο για τις ανάγκες της συγκεκριμένης εκπαίδευσης. Θεωρούμε το στοιχείο αυτό ως ιδιαίτερος σημαντικό στην προοπτική γενίκευσης του προγράμματος για όλους τους εκπαιδευτές του Μητρώου, αφού το ίδιο σώμα υλικού προτείνεται να χρησιμοποιηθεί και σε αυτή την περίπτωση.

Η περαιτέρω ανάλυση των ερωτήσεων «ανοικτού τύπου» του ερωτηματολογίου αξιολόγησης του προγράμματος, αλλά και η συνεκτίμηση των σχετικών αποτελεσμάτων με τα αποτελέσματα των άλλων στοιχείων της αξιολόγησης του προγράμματος, θεωρούμε ότι μπορεί να συνεισφέρει στην ανάδειξη επιμέρους διαστάσεων του έργου στο σύνολό του.